

21 august 2024

## **La Rossini Opera Festival din Pesaro, „Bianca și Falliero” și „Ermione”, două titluri importante**

*Text de Costin Popa*

Gioachino Rossini a fost un mare precursor, un important inspirator al epocilor creatoare operistice care i-au urmat în întreg secolul al XIX-lea, după ce el însuși a moștenit și a îmbogățit barocul și belcantoul veacurilor XVII și XVIII. Exponent al belcantismului pe care muzicologii îl consideră încheiat în forma lui pură odată cu stingerea sa din viață, Rossini a fost fundamentul stilurilor componistice ce i-au succedat în special în Italia, belcantoul romantic în principal donizettiano-bellinian, romantismul tipic verdian și verismul unor Mascagni, Leoncavallo, Puccini., coroborat cu apariția unor vocalități specifice de interpreți care și-au extras esențele din scriiturile maestrului de la Pesaro. Înfrâuririle s-au simțit în lirica franceză și chiar în cea germană. Iar efectele s-au strecurat în secolul XX, se mențin și astăzi și vor dăinui etern în genul operei.

Cele notate mai sus au fost mai mult decât evidente văzând la recentul Festival Rossini de la Pesaro două titluri rar cântate care ilustrează cât se poate de bine însemnătatea, valoarea partiturilor compozitorului, ca *influencer* și formator de stil. Este vorba de operele „Bianca și Falliero” sau „Consiliul celor trei”, melodramă în două acte cu premieră la Scala din Milano în 1819 și „Ermione”, acțiune tragică tot în două acte ce a văzut lumina rampei la Teatrul San Carlo din Napoli în același an dar cu nouă luni înainte.



*Scenă din „Bianca și Falliero”. Foto Amati Bacciardi*

Libretele, foarte importante în conceperea portativelor, au aparținut lui Felice Romani, respectiv Andrea Leone Tottola. La Pesaro s-au folosit ediții critice datorate Fundației Rossini în colaborare cu Casa Ricordi, editate de Gabriele Dotto, respectiv Patricia B. Brauner și Philip Gossett.

### **„Bianca și Falliero”**

A deschis Rossini Opera Festival printr-o nouă producție ce a inaugurat pentru marele eveniment pesarian sala de 1048 de locuri Auditorium Scavolini, construită în 1956.

Subiectul povestește despre dragostea dintre Bianca și generalul venețian victorios Falliero, din timpurile unui complot antistatal de secol XVII. Numai că tatăl Biancăi, senatorul Contareno dorește să ofere mâna fiicei sale senatorului Capellio, ca preț pentru stingerea unei vechi dispute. Conflictul se amplifică, urmărit, Falliero se refugiază fără să-și dea seama în curtea ambasadorului spaniol dușman, este prins și

condamnat. Iertarea vine odată cu renunțarea de către Capellio la mâna Biancâi, dându-și seama de puterea dragostei pentru Falliero. Final fericit.

Regizorul Jean-Louis Grinda l-a tratat în chip clasic, cu decoruri carteziene modern stilizate și costume de secol XX cu asortări din epocă (autor al ambelor, Rudy Sabounghi). Luminile care au folosit multe proiecții de fundal imaginând orașul de pe lagună au fost semnate de Laurent Castaingt.



*Aya Wakizono. Foto Amati Bacciardi*

Cu mișcare scenică redusă dar expresivă, s-a lăsat frâu liber cântului. Primele dovezi ale unei voci potrivite pentru virtuositate, agilități și avalanșe de game au venit prin cavatina și cabaletta lui Falliero „Se per l'Adria il ferro”, interpretat în travesti de Aya Wakizono, mezzosoprană lirică, cu rară omogenitate a registrelor ce

ating note de Do natural acut. Accente care rememorează eroismul personajului sunt prezente.



*Jessica Pratt. Foto Amati Bacciardi*

A urmat recitativul plin de inflexiuni în pianissimo al Biancăi (soprana Jessica Pratt), ce precede cavatina „Della rosa il bel vermiglio”, plină de fraze lungi, seducătoare. Cabaletta subsecventă aduce de două ori supra-acute stratosferice, cântări plne de moliciuni (*morbidezza* cum le numesc italienii) și rulate interminabile, preluate în acuratețe. Apare și Contareno (tenorul Dmitry Korchak), căruia Rossini i-a rezervat o țesătură vocală infernală, plină de fiorituri și vehemență de adresare în aria „Pensa che omai resistere”, dar surpriza estetică a venit apoi prin cântul moale, catifelat, o cantilenă *con dolore*, rugă sfâșietoare cu filaje subtile și un Do natural acut emis în siguranță. Nelipsita cabalettă a fost scrisă cu dificile salturi pe intervale înalte, totul rezolvat exemplar de artist.





*Jessica Pratt și Dmitry Korchak. Foto Amati Bacciardi*

Am detaliat câteva succese de tălmăcire vocală regăsite în primul act, special pentru a ilustra stilul de scriitură ce se va regăsi în multe partituri donizettiene îndeosebi. Chiar și scena nunții ratate din „Bianca și Falliero” m-a trimis cu gândul la cea ulterioară, din „Lucia di Lammermoor”, desigur concepută într-un plan dramaturgic mai sofisticat.

Performanțele cântăreților nu s-au oprit, ci au continuat în actul secund cu exprimările expansive de îndrăgostit ale lui Falliero, în intervale ucigătoare dintre grav și acut (deși Aya Wakizono nu este o contraltă autentică, așa cum a gândit compozitorul), apoi cu marea scenă și cavatina „Alma, ben mio, si pura”, interpretată cu linie lungă de glas, frazare nuanțată, ecou transfigurat de iubire. Bijuterii au fost duetele cu Bianca „Sappi che un Dio crudele” (actul I, o imbinare ideală de voci în cânt lent, *dolce*, apoi în *Allegro* cu patină *doloroso*), precum și în scena a doua a actului secund, plină de rafinament, eleganță, senzualitate.



*Aya Wakizono și Jessica Pratt. Foto Amati Bacciardi*

În continuare, Jessicăi Pratt i-a revenit finalul îmbogățit în fraze de autentic belcanto cu pianissime înalte, vocalize mățăsoase, delicatețe în ruladele aeriene amețitoare, finalizate supra-acut spectaculos, strălucitor, parcă fără sfârșit.

În duete și cvartete, Dmitry Korchak și-a re-expus darurile de interpret rossinian complex.





*Giorgi Manushvili. Foto Amati Bacciardi*

Capellio a fost basul Giorgi Manushvili, cu glas generos, amplu și proiecție potrivită de sunet.

În alte roluri au fost distribuiți basul Nicolò Donini (Priuli, Dogele Veneției), soprana Carmen Buendía (Costanza, însoțitoarea Biancăi),



tenorii Claudio Zazzaro (Oficialul, Ușierul) și Dangelo Díaz (Cancelarul Consiliului celor trei).



*Roberto Abbado. Foto Amati Bacciardi*

La pupitrul Orchestrei Simfonice Naționale RAI s-a aflat experimentatul Roberto Abbado, care a restituit portativelor „lebedei de la Pesaro” înzestrările tipice, virtuozitatea instrumentală, filigranul expresiv, *crescendo*-urile caracteristice, preciziunea și nuanțările. Tempii au fost coerenți și au servit pe deplin dramaturgia. Corul Teatrului Ventidio Basso pregătit de Giovanni Farina s-a dovedit un bun companion.

„Bianca și Falliero” de Rossini la Pesaro 2024 a fost triumful vocalității, susținut admirabil de fosă.

## „Ermione”

Iată încă o nouă producție propusă de Rossini Opera Festival 2024, jucată la Vitrifrigo Arena din suburbiile orașului, la care spectatorii pot ajunge cu navete de autobuz din diverse zone centrale.



*Scenă de ansamblu. Foto Amati Bacciardi*

Trama descrie întâmplări din antichitate și sursa libretului vine pe un lung traseu început de Euripide (tragedia „Andromaca”), preluat de Racine prin piesa omonimă de factură identică. Așa încât, după războiul Troiei, personaje din Grecia și Troia se întâlnesc pe teritoriul vechii Elade la Bouthroton (azi Butrint, Albania) în regatul Epirului. Sunt Ermione (fiica Elenei din Troia și a lui Menelaus), Andromaca (văduva lui Hector), Pirro (fiul lui Ahile și regele Epirului), Oreste (fiul lui Agamemnon), Pilade (companionul lui Oreste), alături de Cleone (confidenta Ermionei), Fenicio (sfătuitorul lui Pirro), Cefisa (confidenta

Andromacăi), Attalo (confidentul lui Pirro), Astianatte (Astianax, fiul Andromacăi, rol mut).



*Anastasia Bartoli. Foto Amati Bacciardi*

Rossini centrează acțiunea în jurul Ermionei și mai deloc în al Andromacăi, precum predecesorii. Nu contează, întâmplările sunt variate, cu schimbări de situații, iubiri și conflicte sentimentale cu influențe politice, intrigi, tragedii, Astianatte este torturat iar Pirro omorât. În final, Ermione cheamă Eriniile răzbunării contra lui Oreste, bănuț de crimă, dar acesta fuge pe mare protejat de Pilade.

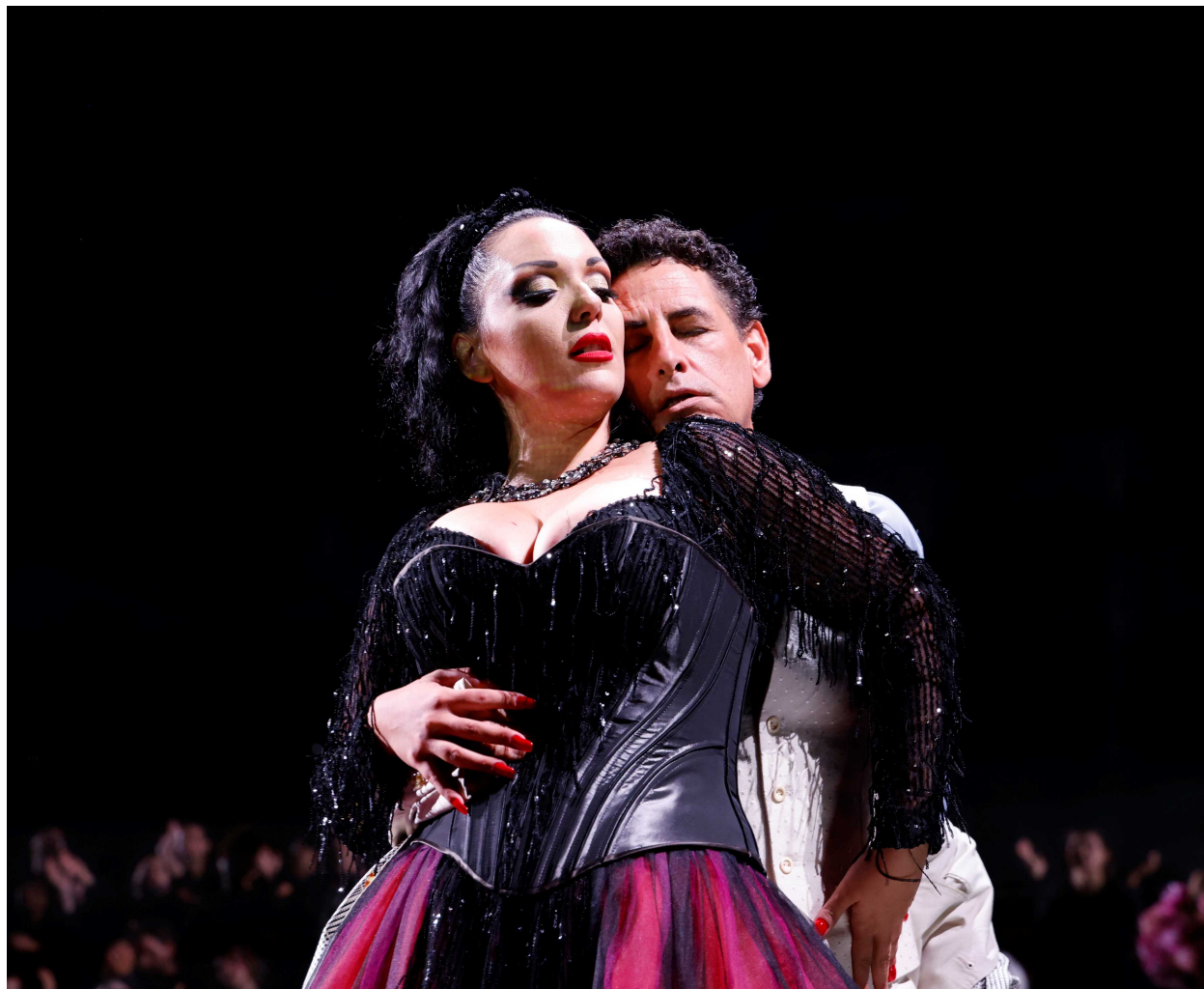


*Anastasia Bartoli. Foto Amati Bacciardi*

Vedeta spectacolului a fost soprana veroneză Anastasia Bartoli, stăpână a rolului titular printr-o prestație de coloratură dramatică de excepție, prefigurând multe eroine din literatura romantică ulterioară donizettiano-belliniană-verdiană, cum scriam. Numai că rolul propus de Rossini este de mare varietate și complexitate, plus o partitură infinită, dificilă și prin acest atribut. Anastasia Bartoli are un glas „plin” timbrat, strălucitor, spint din start, pe care îl folosește la atacuri de sunete înalte. Mobilitatea instrumentului său vocal permite preluarea cu precizie a agilităților, ductilitatea vocii îi asigură inflexiuni nuanțate până la fraze fluide în pianissimo. Artista stăpânește ambele stiluri de cânt belcantist, *spianato di grazia* și *fiorito di forza*, ceea ce înseamnă cantilene moi, alături de agilități dramatice. Marea scenă a Ermionei din actul secund „Essa corre al trionfo!” cu cavatina „Di che vedesti piangere”, construite de Rossini în secvențe alternative, fiecare cu specificul ei, când liric,



când dramatic, i-a pus în valoare toate aceste calități. La 34 de ani, pe Anastasia Bartoli o așteaptă o carieră desăvârșită în repertoriul italian *drammatico d'agilità*.



*Anastasia Bartoli și Juan Diego Flórez. Foto Amati Bacciardi*

Alături de soprană îl numesc pe celebrul tenor Juan Diego Flórez (Oreste) ale cărui binecunoscute calități sunt intacte la 51 de ani. Frazarea elegantă și sensibilitatea elegiacă a cântului, mlădierile de glas, pe de o parte și pe de alta abordările energice acute, lejeritățile acrobatice de preluare a țesăturilor de deasupra portativului, mergând până la supra-acute spectaculoase, prelungi și ferme au probat o tehnică perfectă de respirație. Nu uit filajele perfecte de sunet.



*Juan Diego Flórez. Foto Amati Bacciardi*

Juan Diego Flórez rămâne un rossinian desăvârșit. Cavatina lui Oreste „Reggia abborrita!”, duettino cu Ermione „Amarti?”, intervențiile din marea scenă a Ermionei sau din final au demonstrat-o.



*Anastasia Bartoli și Enea Scala. Foto Amati Bacciardi*

Rossini a propus un glas de tenor și pentru Pirro. Rolul i-a revenit italianului Enea Scala, cu timbralitate în tente baritonale, cu ușurință în fioriturile câteodată „alunecate”, dar cu acute solide, eroice. Momente semnificative au fost duetele cu Ermione și Andromaca sau vibranta arie „Balena in man del figlio”.



*Victoria Yarovaya. Foto Amati Bacciardi*

În rolul Andromaca a cântat mezzosoprana Victoria Yarovaya, glas de culoare tragică, cu impresionante sonorități grave și cu acute nu întotdeauna concentrate sau intonate corect. Chiar ușor aspre. Basul Michael Mofidian a venit cu timbru impunător pentru personajul Fenicio, iar tenorul Antonio Mandrillo a fost bine integrat în rolul Pilade.





*Martiniana Antonie și Paula Leguizamón. Foto Amati Bacciardi*

M-am bucurat s-o revăd într-un spectacol la Festivalul Rossini din Pesaro, pentru a șasea oară, pe mezzosoprana lirică Martiniana Antonie, rezidentă la Köln. Un semn bun, validat acum în rolul Cleone, prin glasul frumos, cald și rotund cu care a expus o frazare frumoasă și accente în recitative sau în pasajele însoțitoare ale corului „Dall'Oriente l'astro del giorno”. Întrucât a debutat la doi pași de Pesaro la Teatro delle Muse Franco Corelli din Ancona în Rosina („Bărbierul din Sevilla”) și Angelina („Cenușăreasa”) o așteptăm pe Martiniana Antonie să-și continue îmbogățirea repertoriului rossinian.

În celelalte roluri au mai cântat mezzosoprana Paula Leguizamón (Celisa) și tenorul Tianxuefei Sun (Attalo).



*Scenă de ansamblu. Foto Amati Bacciardi*

Producția a fost semnată de regizorul Johannes Erath, acompaniat de scenografa Heike Scheele, de designerul costumelor Jorge Jara, de Bibi Abel (video) și Fabio Antoci (lumini). O echipă care a împărțit bine scena uriașă de la Vitrifrigo Arena, folosind pentru proiecții nu numai fundalul ci și lateralele dinspre arlechine. Cadre iluminate ca niște rame de tablouri au fost utile în succedarea sau suprapunerea planurilor, puține obiecte de decor, totul modern, au ocupat spațiul. Costumele pot fi apreciate drept atemporale, totuși cu o undă de patină veche. Un Eros cu arc din neon a fost prezent mai tot timpul pe platou și a țintit perechile îndrăgostite, el însuși rămânând imobil în momentele critice, când chiar săgețile îi erau furate simbolic de eroi. În orice caz, montarea a lăsat cântăreții să se desfășoare, ceea ce era absolut necesar, ținând cont de complicațiile partiturii.



*Michele Mariotti. Foto Amati Bacciardi*

A dirijat-o cu mare pricepere Michele Mariotti, la pupitrul aceleiași excelente Orchestre Simfonice Naționale RAI. A urmărit profesionist cântăreții, fără să-i acopere în clipele de tumult, a susținut riguros tempii. Uvertura este cu totul atipică, fiind întreruptă de câteva ori de coriști ce deplâng căderea Troiei. (Același cor al Teatrului Ventidio Basso, pregătit de Giovanni Farina.) Se știe, a fost unul din motivele căderii răsunătoare a premierei absolute din 1819. Publicul de azi pare

mai... indulgent și acceptă soluția care este absolut inedită și ajută atmosferei din fosă. După un început funebru, grav, apăsător, acuratețea avalanșelor rossiniene conduce tot la sonuri turbulente, devoalând valoarea individualităților instrumentale, îndeosebi ale compartimentelor de lemne și alămuri, dublate de cordari în obținerea pretențioaselor *crescendi*.